

TUDOMÁNY ÉS MAGYARSÁG 12.

Arany János-díj és -érem

2021

TUDOMÁNY ÉS MAGYARSÁG 12.

Arany János-díj és -érem

2021

Magyar Tudományos Akadémia
Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság
Budapest, 2021

Arany János-díj a tudományos kutatásért Arany János-érem

„Az Arany János-díj és az Arany János-érem azok megbecsülését szolgálja, akik a határon túli magyarság tagjaként kiemelkedő részt vállaltak ebből a nemzeti tudatot is erősítő értékteremtő munkából. Nagyon sok méltó jelölt közül esett rájuk a választás.”

Görömbei András

A Magyar Tudományos Akadémia a külföldi magyar tudósok munkájának jutalmazására, elismerésére Arany János-díjat és Arany János-érmet alapított.

Az Arany János-díjnak olyan külföldi magyar tudósok, kutatók elismerése a célja, akik jelentős tudományos munkásságot mutattak fel életük során (*Életműdíj*), kiemelkedő tudományos eredményt értek el (*Kiemelkedő Tudományos Teljesítmény díj*), vagy fiatal kutatóként nyújtottak jelentős teljesítményt (*Fiatal Kutatói Díj*). A díjjal pénzjutalom is jár; ötszázezer, háromszázezer, illetve kétszázezer forint.

Az Arany János-érem olyan külföldi magyar tudósok, kutatók kitüntetésére szolgál, akik a külföldi magyar tudományos közélet szervezésében, irányításában, az egyetemi oktatásban, tudományos könyvkiadásban, muzeológiai, levéltári, könyvtári munkában, tudományos ismeretterjesztésben, azaz általában a külföldi magyar tudományosság és közösség ügyének előmozdításában szereztek kiemelkedő érdemeket.

Arany János-érmet 2002 óta, Arany János-díjakat 2004 óta ítél oda az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság az MTA tagjainak, illetve az Elnöki Bizottság tagjainak a javaslata alapján. Az elismeréseket évente egy alkalommal a májusi közgyűlés keretében adja át az Akadémia elnöke. Indokolt esetben átadásukra más alkalommal is sor kerülhet.

2010 májusában megjelent kötetünkben először mutattuk be díjazottjainkat, az addig Arany János-díjban és -éremben részesítetteket, a magyar tudományos élet 60 jeles képviselőjét. Azóta évente bemutatjuk az adott időszak díjazottjait. Jelen kiadványunk a 2020. és a 2021. évi akadémiai közgyűlések közötti időszak Arany János-díjjal és -éremmel kitüntetett kutatóit tartalmazza. A díjazottak száma máig 146 fő.

A kötetet összeállította és szerkesztette:
MTA HATÁRON TÚLI MAGYAROK TITKÁRSÁGA

Minden jog fenntartva. Bármilyen másolás, sokszorosítás, illetve adatfeldolgozó rendszerben való tárolás a kiadó előzetes írásbeli hozzájárulásához van kötve.

© MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság

A kiadásért felel:
KOCSIS KÁROLY

A borítón az MTA KIK. Haske rajza nyomán készült 19. századi metszet.
A reprodukciót készítette: Láng Klára, MTA KIK

Nyomdai előkészítés: Szabó Éva | avesophia.hu

ISSN 2062-7211

ARANY JÁNOS-DÍJ

Életműdíj

2004	FARAGÓ JÓZSEF †
2005	GÁBOS ZOLTÁN †
2006	EGYED ÁKOS
2007	PÉNTEK JÁNOS
2008	BAUER GYŐZŐ †
2009	KÓTYUK ISTVÁN †
2010	VADKERTY KATALIN
2011	FESZT GYÖRGY †
2012	CSEDŐ KÁROLY
2013	WESZELY TIBOR †
2014	GÖNCZ LAJOS
2015	BENKŐ SAMU
2016	SUSAN GAL
2017	PUTARICH IVÁNSZKY VERONIKA
2018	SZILÁGYI N. SÁNDOR
2019	POZSONY FERENC
2020	KUTI GYULA
2021	DEÁK ISTVÁN

Kiemelkedő Tudományos Teljesítmény díj

2004	NAGY LÁSZLÓ
2005	LISZKA JÓZSEF
2006	BIRÓ A. ZOLTÁN
2007	SZILÁGYI N. SÁNDOR
2008	KESZEG VILMOS
2009	GÁBRITY MOLNÁR IRÉN
2010	VINCZE MÁRIA
2011	BIRÓ DOMOKOS, SÁNDOR ANNA
2012	BITAY ENIKŐ, SZABÓ PÁL
2013	TÁNCZOS VILMOS, L. JUHÁSZ ILONA
2014	BERÉNYI JÁNOS †
2015	SZKÁLA KÁROLY

2016	SIMON ATTILA
2017	EGYED EMESE, LANSTYÁK ISTVÁN
2018	KRAUSZ FERENC
2019	BARABÁSI ALBERT-LÁSZLÓ, CSERNICKÓ ISTVÁN
2020	KÁDASI LAJOS
2021	KRISTÁLY SÁNDOR (ALEXANDRU)
2021	DUSZA JÁNOS

Fiatalkutatói Díj

2004	CSERNICKÓ ISTVÁN
2005	VALLASEK JÚLIA, VERES VALÉR
2006	BALÁZS IMRE JÓZSEF
2007	T. SZABÓ LEVENTE
2008	BENE ANNAMÁRIA, CSEHY ZOLTÁN
2009	BENYOVSZKY KRISZTIÁN, KÁDÁR EDIT
2010	GUZSVÁNY VALÉRIA †, HEGYI GÉZA
2011	PÓSA MIHÁLY
2012	CSATA ZSOMBOR, MÁRKU ANITA
2013	DUDÁS ATTILA
2014	TAKÁCS GERGELY
2015	FENESI ANNAMÁRIA
2016	BARTÓK BLANKA
2017	PAPP KINGA, SEBŐK SZILÁRD
2018	ÖLLERER KINGA
2019	SZÁSZ LEVENTE
2020	FARKAS CSABA
2021	RÁCZ BÉLA-GERGELY

Arany János-érem

2002

SZILÁGYI PÁL †
VASS LEVENTE

2003

GALAMBOS FERENC IRÉNEUSZ †
URAY ZOLTÁN

2004

BITAY ENIKŐ
PÉTER MIHÁLY HEINRICH
VÉGH LÁSZLÓ
ZALABAI ZSIGMOND (POSTUMUS)

2005

ANTAL ÁRPÁD †
GULYÁS BALÁZS
JAKÓ ZSIGMOND †
OROSZ ILDIKÓ

2006

DUDICS IVÁN †
GÖNCZ LÁSZLÓ
SOMOGYI PÉTER
VARGA JÓZSEF

2007

FORGÁCH PÉTER
TURCZEL LAJOS †

2008

FRÜHLING JÁNOS †
KÚNOS GYÖRGY
LÁSZLÓ BÉLA
SPENIK OTTÓ †
VOFKORI LÁSZLÓ (POSTUMUS)

2009

ALMÁSI ISTVÁN †
HORVÁTH LÁSZLÓ
MURÁDIN JENŐ
PÁL-ANTAL SÁNDOR
TÓTH KÁROLY †
VERMES GÁBOR †

2010

KÁICH KATALIN
LÉPINE-SZILY ALINKA
SZABÓMIHÁLY GIZELLA
SZKÁLA KÁROLY
VANČONÉ KREMMER ILDIKÓ
VÁRHELYI CSABA †

2011

HALÁSZ ALBERT
HÁMOS LÁSZLÓ †
SOÓS KÁLMÁN (POSTUMUS)

2012

CSÁNYI ERZSÉBET
HOLLANDA DÉNES
VERMES ISTVÁN †

2013

TÓTH JÁNOS
ZÁBORSZKY LÁSZLÓ

2014

GUTTMAN ANDRÁS
KOMZSÍK ATTILA
LÁZOK KLÁRA
RANOGAJEC-KOMOR MÁRIA
TALPAS JÁNOS
VÁNKY KÁLMÁN

2015

BEREGSZÁSZI ANIKÓ
BORBÁNDI GYULA (POSTUMUS)
LELLEY JAN IVÁN
MAJDIK KORNÉLIA
PETRIK JÓZSEF
SIPOS GÁBOR
VIGH GYULA

2016

DIENES SÁNDOR †
HÓZSA ÉVA
KOLLÁTH ANNA
PÉTER H. MÁRIA
TAKÁCS LÁSZLÓ
WANÉK FERENC

2017

BASA MOLNÁR ENIKŐ
DÁVID LÁSZLÓ
DEÁK ERNŐ
GYENGE CSABA †
GYÉRESI ÁRPÁD
SELINGER SÁNDOR
TIGYI GÁBOR

2018

BIRÓ ANNAMÁRIA
ZSIHA KÁLMÁN

2019

SOÓS ANNA

2020

CZAUN MIKLÓS
MARKÓ BÁLINT
TONK MÁRTON
SZABÓ SÁNDOR
VÁRADI NATÁLIA

2021

KÁSA ZOLTÁN
LÁBADI KÁROLY
SZABÓ ÁRPÁD TÖHÖTÖM

DEÁK ISTVÁN

Amerikai Egyesült Államok

Székesfehérvár, 1926. május 11.

Tanulmányok: A budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemen tanult, majd 1948-as emigrációját követően a Sorbonne Egyetem hallgatója volt. Éveken át dolgozott a Szabad Európa Rádió kutatósztályának munkatársaként Münchenben és New Yorkban. Doktori címét végül a Columbia Egyetemen szerezte történelemből, 1964-ben.

Pálya: A Columbia Egyetemen már 1964-től tanársegédként, 1967-től docensként, 1971-től pedig rendes tanárként tevékenykedett. 1967 és 1978 között az egyetem Kelet-közép-európai Intézetének igazgatója. Deák István meghatározó szerepet játszott a Columbia Egyetemen létesített kelet-közép-európai vendégprofesszúra létrehozásában, melyet róla neveztek el. Számos magyar tudós tanított itt egy vagy több féléven át magyar és/vagy kelet-közép-európai történelmet. Sok magyar kollegája Deák Istvánnak köszönheti könyveinek, cikkeinek amerikai vagy nyugat-európai megjelenését. 1997-ig a Columbia Egyetem professzoraként, 1999 és 2002 között pedig a Stanford Egyetem vendégprofesszoraként tevékenykedett. Deák Istvánt a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem a 2005-2006-os tanévben díszdoktorává avatta. Első könyve a weimari Németország Weltbühne-körét dolgozta fel (1968). A Kossuth Lajosról szóló munkája az első amerikai történettudományi könyv volt, melyet 1956 után magyarra is lefordítottak (Kossuth Lajos és a magyarok 1848-49-ben, Budapest, 1983). A Volt egyszer egy tisztikar: A Habsburg-monarchia katonatisztjeinek társadalmi és politikai története, 1848-1918 című könyve az osztrák-magyar tisztikar történetét dolgozta fel (Budapest, 1993). Bírálatai magyarul a Hitler Európája című kötetben jelentek meg 2000-ben, az Európa próbatétele. Együttműködés, ellenállás és megtorlás a második világháború alatt című könyvét pedig 2015-ben fordították le a magyar olvasók számára.

Kutatási terület: a 19-20. századi közép-európai történelem, azon belül is elsősorban Magyarország, illetve a Habsburg Birodalom történetével foglalkozik. Az 1980-as évektől rendszeresen közölt recenziókat a második világháború újabb szakirodalmáról.

Tagságok, díjak: 1990-től az MTA külső tagja. 1979-ben a Lionel Trilling Könyvdíjat (USA), 1991-ben pedig a Wayne S. Vuchinich Könyvdíjat (USA) nyerte el. Az 1999. év George Washington-díjasa, és a Distinguished Contribution Award (World Automation Congress) 2005 díjazottja. A Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztjét 2006-ban kapta meg.

Az amerikai magyar történészek doyenje a 94 éves, ma is dolgozó Deák István, aki évtizedeken át, 1997. évi nyugdíjba vonulásáig a New York-i Columbia Egyetem professzora volt, 1967 és 1978 között pedig az ottani Kelet-közép-európai Intézet igazgatójaként tevékenykedett. Deák professzornak fontos szerepe volt a Szent Korona 1978. évi hazahozatalában.

KRISTÁLY SÁNDOR

Románia

Csíkセントdomokos, 1975. március 22.

Tanulmányok: Kristály Sándor a csíkszeredai Márton Áron Gimnáziumban érettségizett, egyetemi tanulmányait a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Matematika és Informatika Karán fejezte be 1997-ben. Itt szerezte meg a matematika doktora címet 2003-ban. Azóta tanít az egyetemen, 2013 óta egyetemi tanárként. Disszertációja a Critical and Equilibrium Points for Set-Valued Maps címet viselte, témavezetője Wolfgang Werner Brecker volt. 2002-ben, Finsler-geometriával foglalkozva, Kozma Lászlóval „véletlenül” megoldott egy ötven éve nyitott problémát. Pályáján ez mérföldkőnek számított, 2005-ben ezt az eredményt kidolgozva szerezte meg második doktori címét a Debreceni Egyetemen. Később a budapesti Közép-európai Egyetemen megvédte az Economic Optimization Problems via Riemann–Finsler Geometry címet viselő, harmadik doktori disszertációját is, Gheorghe Moroşanu vezetésével.

Pálya: Munkáját a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetemen 38 esztendőskorában professzori címmel ismerték el. Nemzetközi elismertségét 75 minősített publikáció és több mint 820 független idézés – közülük több mint 100 a Cambridge University Press, az Elsevier és a Springer kiadóknál megjelent monográfiákban – bizonyítja. A Hirsh-indexe 18. A Variational Principles in Mathematical Physics, Geometry, and Economics (Cambridge University Press, Cambridge, UK, 2010) című monográfiája, melyet Vicentiu Radulescuval és Varga Csabával közösen írt, alapmunkának számít a variációszámítás témakörében. Több mint 50 rangos nemzetközi konferencia meghívott előadója volt (Japán, Brazília, Hongkong, Svájc, Olaszország, Szaúd-Arábia, Franciaország stb). 2016-tól az Óbudai Egyetem Neumann János Informatikai Kara Alkalmazott Matematikai Intézetének professzora is.

Kutatási terület: Eredményes kutatómunkáját a variációszámítás, geometriai analízis, parciális differenciálegyenletek és a Riemann–Finsler geometria területén végzi.

Tagságok, díjak: 2006-tól az MTA köztestületének külső tagja, 2019-től pedig az MTA doktora. 2009-ben és 2013-ban megkapta a Magyar Tudományos Akadémia Bolyai-ösztöndíját és a Bolyai-plakettet. 2014-ben elnyerte a Román Akadémia Spiru Haret-díját, 2020-ban Ad Astra díjat kapott matematikai és informatikai területen, 2021-ben a Babeş-Bolyai Tudományegyetem kiválósági díját érdemelte ki.

Kristály Sándor matematika iránti elkötelezettsége meghatározza életét, kutatott témái a kortárs matematika fősodraba tartoznak, munkássága iskolateremtő a következő nemzedékek számára.

DUSZA JÁNOS

Szlovákia

Sajógömör, 1952. október 14.

Tanulmányok: A tornaljai gimnáziumban érettségizett. 1976-ban az Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Karán, fizika szakon végzett.

Pálya: Diplomája sikeres megszerzése után a Szlovák Tudományos Akadémia Anyagszerkezeti Kutatóintézetének munkatársa volt, 1994-ben habilitált a Kassai Műszaki Egyetemen, ahol 1996-tól az egyetem docense, 2004-től pedig professzora. Dusza János jelenleg az Óbudai Egyetem Anyagtudományok és Technológiák Doktori Iskola tőzstagja. Mint doktoranduszvezető is eredményes: irányításával 2015–2020 között négy PhD-hallgató végzett nagy sikerrel. Szlovák és nemzetközi projektek vezetőjeként – szlovák, magyar, lengyel, angol, német és kínai kollegáival együttműködve – csak 2020-ban 20 tudományos cikket publikált rangos nemzetközi folyóiratokban (a SCOPUS alapján), amelyeknek együttes impaktfaktora kb. 80. Hivatkozásainak száma 2020-ban a SCOPUS alapján – önhivatkozások nélkül – 2700, a jelenlegi h-indexe pedig 29/27.

Kutatási terület: anyagtudomány, modern kerámiák. Magyarországi kollegáival új kerámiákat, $\text{Si}_3\text{N}_4 + \text{CNT}$ és $\text{Si}_3\text{N}_4 + \text{GPL}$ nanokompozitokat fejlesztettek ki, melyek lényegesen jobb törésszivósággal és tribológiai tulajdonságokkal rendelkeznek, mint a monolitikus Si_3N_4 . A világon az elsők között dolgozott ki nanoindentációs technikát és mikropillár módszert, hogy az anizotróp kerámiák szemcséinek mechanikai tulajdonságait vizsgálja, ami nagyon fontos az orientált szemcsés kompozitok fejlesztésénél. Szlovákiai magyar kutatóként, együttműködve magyarországi anyagkutatókkal és más elismert európai kollegákkal, kiváló eredményeket értek el egy új anyagcsoport, az úgynevezett magas entrópiás karbidok előállításában, illetve mechanikai tulajdonságaik vizsgálatában, s elsőként publikálták eredményeiket.

Tagságok, díjak: 2007-től az MTA külső tagja. Többek között a Szlovák Tudományos Akadémia elektrotechnikai, anyagtudományi és technológiai kollégiumának és az Európai Szerkezetintegritási Társaság TC-6 Ceramics részlegének elnöke, illetve az European Ceramic Society, az Amerikai Kerámiai Egyesület és az Európai Szabványügyi Bizottság tagja. Számos más tudományos egyesület, tanács és társaság tiszteletbeli és bírálóbizottsági tagja. Munkásságának elismeréseként a Szlovák Tudományos Akadémia két alkalommal, 2005-ben és 2009-ben Az év tudósának választotta. 2014-ben a NOVOFER Alapítvány által 1989-ben létrehozott Gábor Dénes-díjjal jutalmazták munkásságát. Dusza János 2013-tól a Szlovákiai Magyar Akadémiai Tanács elnöke, 2017-től pedig az alelnöki pozícióját tölti be. Kassán az alap kutatásokat folytató és technológiai transzfert támogató PROMATECH Centrum vezetője.

Dusza János kiemelkedő tudományos, kutatási-fejlesztési tevékenységet folytat, kreativitásának, szakmai elismertségének és vezetési képességének köszönhetően meghatározó mértékben hozzájárult a magas szintű anyagkutatás megerősítéséhez Kassán, továbbá a szomszédos „visegrádi országokkal” együttműködve sikeresen integrálta kutatási területeit az európai kutatási térségbe. Ezzel megalapozta és fenntarthatóvá tette a kassai akadémiai intézetek kutatási és innovációs képességét.

RÁCZ BÉLA-GERGELY

Románia

Kolozsvár, 1988. április 11.

Tanulmányok: Egyetemi tanulmányait a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Karán végezte, majd a mesterképzés alatt részt vett az egyesült államokbeli Quinnipiac University nyári MBA-kurzusán. 2014-től a gazdálkodástudományok menedzsment doktori képzésére is beiratkozott a Babeş-Bolyai Tudományegyetemen, amelyet az előírt legrövidebb idő alatt, 3 év alatt végzett el, s 2017-ben sikeresen megvédte doktori tézisét.

Pálya: A doktori tanulmányokkal párhuzamosan 2014-től az egyetem társult oktatója, 2015-től egyetemi tanársegédje, 2018-tól pedig egyetemi adjunktusa. Jelenleg is lelkesen oktatja a magyar tagozatos közgazdászhallgatókat a Menedzsment, Mikroökonómia, Szervezeti menedzsment, Pénzügyi menedzsment, Közösségi pénzügyek vagy Üzleti tervezés tantárgyakra. Számos kutatási projekt tagja, illetve vezetője: a kutatócsoport tagja volt két olyan elnyert projektben is, amelyeket a Román Oktatási és Kutatási Minisztérium szervezete írt ki Fiatal kutatói csapatok kategóriában. 2020-ban már önálló projektvezetőként nyert el egy posztdoktori kutatási projektet országos pályázaton, a multinacionális vállalatok innovációs tevékenysége témában, amelyet szintén a román minisztérium írt ki. Az országos szintű pályázatok mellett kutatóasszisztensként vett részt a svájci SNF Scopes Joint Research Project: „Strengthening the role of Eastern European Manufacturing Sites in Manufacturing Networks: The Influence of Absorptive Capacities” elnevezésű projektben.

Kutatási terület: Doktori tézise, valamint későbbi kutatásai elsősorban a multinacionális vállalatok tudásmenedzsmentjére és innovációs tevékenységére fókuszálnak, kiemelt figyelemmel a digitalizációval és a negyedik ipari forradalommal (Ipar 4.0-val) kapcsolatos új technológiák és vállalati megoldások bevezetésére, valamint a velük kapcsolatos tudás menedzsmentjére. Kutatási eredményeit rangos szaklapokban, többek között a Clarivate Web of Science által jegyzett szakmai folyóiratokban is publikálta.

Tagságok, díjak: 2018-tól az MTA köztestületének külső tagja. Aktív tagja az European Operations Management Association és a Global Manufacturing Research Group társaságoknak.

RÁCZ Béla-Gergely kutatói munkássága mellett igen fontos szerepet tölt be a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Karán működő Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Magyar Intézet életében. Aktívan tevékenykedik a Romániai Magyar Közgazdász Társaságban és az MTA Kolozsvári Akadémiai Bizottságának közgazdaságtudományi szakbizottságában.

KÁSA ZOLTÁN

Románia

Szilágyborzás, 1948. május 12.

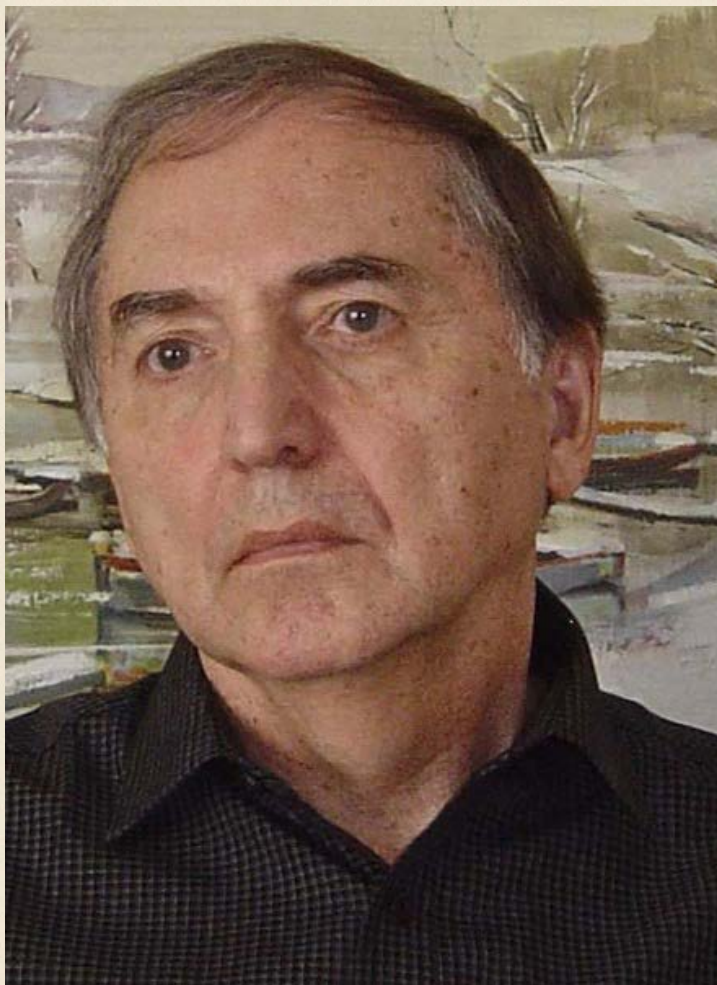
Tanulmányok: A Babeş-Bolyai Tudományegyetemen szerzett diplomát a Matematika-Mechanika Kar számítógép szakán 1971-ben. 1985-ben PhD-fokozatot szerzett matematikából.

Pálya: Az egyetem elvégzése után a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem Matematikai és Informatikai Karán végigjárta az egyetemi ranglétrát, melynek megkoronázásaként 1998-ban egyetemi tanárrá nevezték ki. 1998–2000 és 2004–2007 között a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Matematika és Informatika Karának dékánhelyettese, 2000–2004 között az egyetem rektorhelyettese volt. 2008-tól a nem sokkal korábban alapított Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetemen tevékenykedett. Fontos vezetői feladatokat vállalt itt is; 2008–2012 között tudományos igazgató, majd négy éven keresztül a szenátus elnöke volt. 2008-tól 2018-ig a Sapientia Alapítvány Kutatási Programok Intézetének elnöke. 2018-ban vonult nyugdíjba, de emeritus professzorként továbbra is részt vállal az egyetem életében. Kása Zoltán az Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság FIRKA, Historia Scientiarum és a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem Acta Universitatis Sapientiae Informatica című folyóiratának főszerkesztője, az Applied Discrete Mathematics and Heuristic Algorithms és a Radó Ferenc Matematikaművelő Társaság Matlap folyóiratának szerkesztőbizottsági tagja. 2008-tól 2020-ig a Sapientia egyetem Scientia Kiadójának az igazgatója.

Kutatási terület: Tudományos munkássága az elméleti számítástudomány, azon belül az absztrakt szavak kombinatorikus elméletéhez kapcsolódik. Az egyik legérdekesebb publikációjában azt vizsgálja, hogy egy véges ábécé feletti adott hosszúságú szavak halmazában legalább és legfeljebb hány darab adott tulajdonságú szó fordulhat elő. (Tulajdonság alatt például azt értjük, hogy a szónak van olyan részszava, amelyik tükörszó, azaz előlről és visszafelé olvasva ugyanaz.) 24 olyan dolgozata van, amelyeket nemzetközi referáló folyóiratok tartanak számon. Tudományos munkásságának a legértékesebb része azonban a magyar és román nyelvű, informatikai tárgyú tan- és szakkönyvek írása, fordítása és szerkesztése. Az általa – részben társszerzőkkel – írt könyvek száma 15. Ezen kívül írt még hat könyvfejezetet, és három angol nyelvű szakkönyv fordításában vállalt fontos szerepet.

Tagságok, díjak: 2000-től az MTA köztestületének külső tagja. Aktívan részt vesz a Joint International Conference in Mathematics and Computer Science és a marosvásárhelyi International Conference on Mathematics and Informatics szervezésében. 1992–1994 között az Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság, 2007–2011 között pedig a Kolozsvári Akadémiai Bizottság alelnöke volt. Munkássága elismeréseként több díjat és kitüntetést kapott, így a Neumann-emlékplakettet 2006-ban, a Gr. Mikó Imre-emlékplakettet 2007-ben, a Magyar Érdemrend lovagkeresztjét 2017-ben, a Kolozsvári Akadémiai Bizottság Tudományközvetítés és a Tudományos Bíráló Díját pedig 2020-ban.

Kása Zoltán a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem emeritus professzora, az erdélyi magyar tudományos élet és felsőoktatás egyik vezető alakja. Munkássága szorosan összefonódott Erdélyben az informatika fejlődésével, jelentős részt vállalt az új és rohamosan fejlődő tudományterület magyar terminológiájának a kialakításában és ápolásában, amelynek egyik meghatározó személyisége.

LÁBADI KÁROLY

Horvátország

Bácsgyulafalva, 1950. február 15.

Tanulmányok: Lábadi Károly a szabadkai gimnáziumban érettségizett 1969-ben. Egyetemi tanulmányait az Újvidéki Egyetem Magyar Tanszékén végezte (1969–1974), később a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának magyar nyelv és irodalom szakán kapott diplomát (1995), majd a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen néprajztudományból summa cum laude minősítéssel szerzett PhD-fokozatot (1997). Záróbban 2006-ban akadémiai doktori fokozatot ért el néprajztudományból.

Pálya: Az eszéki Magyar Képes Újság szerkesztője, főszerkesztője, a pécsi Janus Pannonius Múzeum Néprajzi Osztályának kutatója, a Gödöllői Városi Múzeum igazgatóhelyettese, a Váci Székesegyházi Kincstár és Egyházmegyei Gyűjtemény igazgatója volt. A gödöllői Szent István Egyetem docense (2000-), az eszéki J. J. Strossmayer Egyetem Bölcsészettudományi Karán a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék egyik fő kezdeményezője és alapítója, tanszékvezető és egyetemi tanár nyugdíjba vonulásáig. Alapító szerkesztője a Horvátországi Magyarorságnak, az Acta Hungarica Universitatis Essekensis fő- és felelős szerkesztője 2008–2013 között, a Rovátkák horvátországi magyar tudományos és művészeti folyóirat (2011-) alapító fő- és felelős szerkesztője. Jelentős tevékenysége mind Horvátországhoz, mind Magyarországhoz kötődik.

Kutatási terület: a Drávaszög népelete, művelődés- és egyháztörténete, valamint a barokk főúr, Grassalkovich I. Antal által létrehozott szakrális tér. Első könyve a Katona Imrével közösen megjelentetett Erdők, mezők, vad ligetek. Drávaszögi magyar népballadák (1980) című kiadvány volt, amelyet negyven további követett. Szülőfaluja előtt a Dohányos falu. Bácsgyulafalva története, dohánytermesztése, szókincse és népdalai című könyvével tisztelt. Ezt követően sorra jelentek meg a Drávaszög múltját, népének történetét feldolgozó, leíró–rendszerező kötetek. Kilenc kötetben írta meg a tíz Árpád-kori drávaszögi magyar település monográfiáit. Főbb művei közé tartozik az Oskolák a régi Drávaszögben, a Drávaszög ábécé. Néprajzi és folklór tájlexikon, a Drávaszög lexikon, illetve a Horvátországi magyar művelődéstörténeti lexikon, valamint egyháztörténeti monográfiája, az Egyházak Alsó-Baranyában és Szlavóniában.

Tagságok, díjak: 2003-tól az MTA köztestületének külső és több tudományos, illetve szakmai szervezet rendes tagja: Magyar Néprajzi Társaság, Horvátországi Magyar Tudományos és Művészeti Társaság, Györffy István Néprajzi Intézet, Pragma Horvátországi Magyar Tudományos és Művészeti Kör. Értékmegőrző munkásságát számos elismeréssel jutalmazták: Sebestyén Gyula emlékérem (1985), a Magyar Néprajzi Társaság Pro Ethnographia Minoritatum plakettje (2010), Gödöllő Kultúrájáért Díj (2011), az eszéki J. J. Strossmayer Egyetem díszoklevele (2011), a Magyar Érdemrend lovagkeresztje (2012), a Szent István Egyetem Doby Géza-díja (2012), a horvátországi Baranyai Történelmi Intézet életműdíja (2014), Ács Gedeon életműdíj a horvátországi magyarságért (2018), az MTA Pécsi Akadémiai Bizottsága Határon Túli Tudományért díja (2019).

Lábadi Károly a horvátországi magyar közösség múltjának megőrzésért és értékmentő munkájáért nagy elismerésnek örvend mind tudományos, mind szakmai körökben. Kiemelkedő jelentőségű és számos újdonságot hozó munkái közül többet horvát és angol nyelvre is lefordítottak, ennek révén a drávaszögi és a szlavóniai magyar kisebbség története, illetve öröksége és kutatási témái – átlépve a nemzeti és nyelvi határokat – szélesebb körben is ismertté váltak.

SZABÓ ÁRPÁD TÖHÖTÖM

Románia

Siménfalva, 1975. október 28.

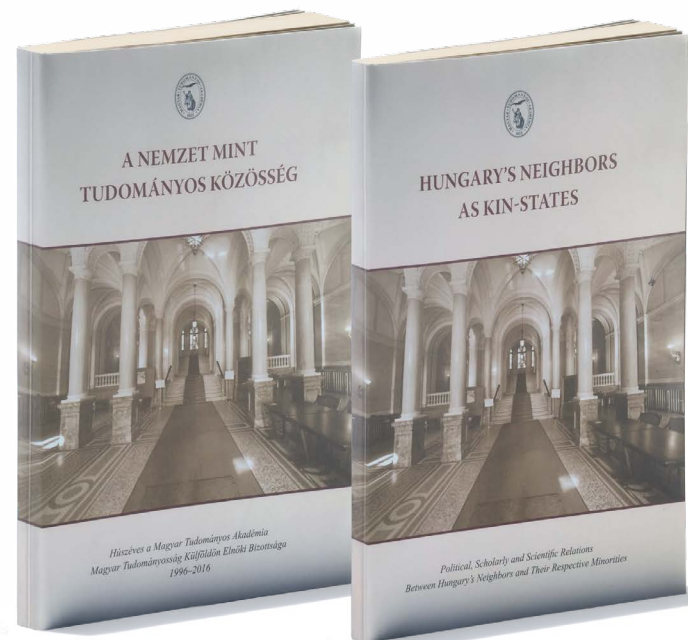
Tanulmányok: Szabó Árpád Töhötöm a nagy hagyománnyal rendelkező székelyudvarhelyi Benedek Elek Tanítóképző elvégzése után a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetemen folytatta tanulmányait magyar–néprajz szakon. Részképzésen vett részt a debreceni, majd a budapesti egyetem néprajzi tanszékén is. Az egyetem sikeres elvégzése után doktori fokozatát a Debreceni Tudományegyetemen szerezte meg 2008-ban etnográfából és kulturális antropológiából.

Pálya: 1999–2001 között a rugonfalvi Makkai András Általános Iskola tanára volt, 2001-ben néhány hónapig a kolozsvári Tranzit Alapítvány munkatársa, 2001 októberétől kutató a Kriza János Néprajzi Társaságnál, 2002-től pedig a társaság alelnöke. 2010-ben a Bergeni Egyetem Régészet, Történelem, Kultúra- és Vallástudományok tanszékén volt tudományos munkatárs, 2012-ben a Collegium Budapest ösztöndíjasa. 2005-ben került a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karára a Magyar Néprajz és Antropológia Tanszék tanársegédjeként, s attól kezdve egyetemi pályája töretlenül ívelt felfelé. 2021-ben szerezte meg a docensi címet. Szabó Árpád Töhötöm emellett a Magyar Néprajz és Antropológia Intézet igazgatója. A Kolozsvári Magyar Egyetemi Intézet vezetőjeként számos pályázatot szervezett meg és bonyolított le, amelyek révén egyetemi jegyzetek sokasága jelenhetett meg, szakkollégiumok működhettek, különböző típusú ösztöndíjak kiosztását szervezte meg, és komoly érdekképviseleti és érdekérvényesítő munkát végez a kolozsvári és tágabban az erdélyi magyar felsőoktatás érdekében.

Kutatási terület: Néprajzi, kulturális antropológiai tárgyú írásai hazai és külföldi lapokban jelentek meg magyarul és angolul; elsősorban a Kis-Küküllő középső folyásának a térségét vizsgálta, de kutatásokat folytatott Székelyföldön, a Szilágyságban és Kolozsvár környékén is. Kutatói érdeklődése középpontjában a rurális társadalom átalakulása, az etnicitás szerveződése, a magyar–cigány gazdasági kapcsolatok, azok láthatatlan terei és informális kapcsolatai, illetve a magyar nyelvű néprajzi felsőoktatás, kutatás és muzeológia témái állnak. Három kötetet publikált, több tíz tanulmánya jelent meg folyóiratokban, gyűjteményes kötetekben és konferenciák kötetében.

Tagságok, díjak: 2011-től az MTA köztestületének külső tagja.

Szabó Árpád Töhötöm intézmény- és tudományszervezői rátermettsége korán megmutatkozott; a Kriza János Néprajzi Társaság tisztségviselőjeként, később a Kolozsvári Magyar Egyetemi Intézet igazgatójaként és a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Magyar Néprajz és Antropológia Intézetének vezetőjeként meghatározó módon járult hozzá az erdélyi magyar felsőoktatás és kutatás intézményes fejlődéséhez.

A kiadásért felel:

Kocsis Károly, akadémikus, elnök

Csillagászati és Földtudományi Kutatóközpont

Földrajztudományi Intézet, 1112 Budapest, Budaörsi út 45.

Tel.: (1) 309-2628

E-mail: kocsis.karoly@csfk.mta.hu; mtk@titkarsag.mta.hu

A kötetet összeállította és szerkesztette:

Morvai Tünde, osztályvezető

Bóna László, külső munkatárs

Kovács Sándor, szakreferens

MTA Határon Túli Magyarok Titkarsága

1051 Budapest, Nádor u. 7. l. em. 104-105.

Tel.: (1) 411-6196

Lektor: Kálóczy Katalin

